



WZF.7044.2.2017.WK

**Pan  
Zbigniew Ziobro**

**Minister Sprawiedliwości**

dot. DWOiP-III.053.6.2020

**Szanowny Panie Ministrze,**

dziękuję za udzielenie odpowiedzi w sprawie rozważenia możliwości podjęcia inicjatywy ustawodawczej w celu wprowadzenia w ustawie z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej (Dz. U. z 2020 r. poz. 848 z późn. zm.) przerw w służbie umożliwiających funkcjonariuszom spożywanie posiłków.

Odnosząc się do argumentów dotyczących, nieodnotowania przez Służbę Więzienną skarg funkcjonariuszy, w których w sposób konkretny czy dorozumiany wskazano na brak możliwości spożycia posiłku w czasie pełnienia służby przez funkcjonariuszy Służby Więziennej - przesyłam Panu Ministrowi kopie aktualnie badanych spraw (WZF.7044.2.2017, WZF.7044.183.2017) w celu zapoznania się z nimi i dokonania indywidualnej oceny przedstawionego przez Rzecznika problemu. Problem ten istnieje w jednostkach penitencjarnych w całym kraju i dotyczy głównie skarg funkcjonariuszy oddziałowych. Wielokrotnie zgłaszali oni w trakcie kontroli dokonywanych przez pracowników Wydziału do Spraw Żołnierzy i Funkcjonariuszy Biura Rzecznika Praw Obywatelskich, brak możliwości spożycia posiłku z różnych powodów, w tym np. nadmiernej ilości obowiązków, braku czasu, braku zmiany. Dotychczas kwestie te były

zgłaszane przełożonym w trakcie rozmów kończących i podsumowujących wizytacje wykonywane w terenie przez pracowników BRPO.

Ponadto trzeba zauważyć, że powoływanie się na przepis art. 117 ust. 1 ustawy o Służbie Więziennej jest nieadekwatne, gdyż dotyczy on regulacji zawartych w rozdziale 13 ustawy o Służbie Więziennej – „Zdrowie i bezpieczeństwo funkcjonariuszy”. Natomiast kwestie podnoszone przez Rzecznika dotyczą regulacji całkowicie odmiennych, zamieszczonych w rozdziale 14 ustawy i stanowiących o czasie służby funkcjonariuszy. Kwestie zdrowotne podnoszone w poprzednim wystąpieniu są kwestią wtórną, związaną brakiem przepisów prawnych dotyczących przerw przewidzianych na spożycie posiłków. Czas służby oraz zdrowie i bezpieczeństwo funkcjonariuszy mogą być ze sobą powiązane, ale stanowią całkowicie odmienne zagadnienia i są odrębnie regulowane. Potwierdzeniem tego są przepisy ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (tekst jedn. – Dz. U. z 2020 r., poz. 1320 z późn. zm.) dotyczące czasu pracy pracowników. Przerwa w pracy uregulowana jest w art. 141 Kodeksu pracy, który znajduje się w rozdziale IV, dotyczącym systemów i rozkładów czasu pracy działu szóstego określającego czas pracy. Z kolei kwestie związane z bezpieczeństwem i higieną pracy zamieszczone są w dziale dziesiątym zatytułowanym bezpieczeństwo i higiena pracy. Oznacza to, że regulacje dotyczące przerw funkcjonariuszy w służbie powinny być zawarte w rozdziale 14 ustawy o Służbie Więziennej. Z kolei, przepisy ustawy o Służbie Więziennej nie odsyłają w zakresie przerw w służbie do odpowiedniego stosowania przepisów Kodeksu pracy.

Odnosząc się do brzmienia art. 117 ust. 1 ustawy o Służbie Więziennej, zgodnie z którym przełożeni są obowiązani zapewnić bezpieczne i higieniczne warunki służby, wskazać należy, że przepis ten jest na tyle pojemny, że może dotyczyć każdej dziedziny służby związanej z szeroko pojętym bezpieczeństwem oraz higieną i jednocześnie, nie stanowi samodzielnej podstawy prawnej regulującej czas na przerwę w służbie w celu spożycie posiłku. Przepis ten, nawet gdyby przyjąć, że może stanowić wystarczającą podstawę prawną mającą na celu umożliwienie spożycia posiłku w trakcie pełnionej służby, nie określa jednak, kto miałby to prawo realizować i w jakim zakresie.

W powyższym kontekście zauważyć też trzeba, że zagadnienie przerw w służbie zostało uregulowane w innych pragmatykach służb mundurowych. Dla przykładu wskazuję regulacje dotyczące wybranych formacji.

Paragraf 4 ust. 9 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 11 września 2020 r. w sprawie czasu służby policjantów (Dz. U. poz. 1574) określa, że *do czasu służby trwającej 8 godzin wlicza się 20 minut przerwy, a do służby trwającej 12 godzin - 45 minut przerwy. Zgodnie z ust. 10, policjantowi pełniącemu służbę w niekorzystnych warunkach atmosferycznych czas przerw wliczanych do czasu służby można przedłużyć do 45 minut w służbie trwającej 8 godzin oraz do 60 minut w służbie trwającej 12 godzin. Czas przerw ustala policjant nadzorujący pełnienie służby. Z kolei, przepis § 5 ust. 3 stanowi, że w podstawowym rozkładzie czasu służby do czasu służby wlicza się 20 minut przerwy. Przepis § 4 ust. 10 stosuje się odpowiednio.*

Zgodnie z § 7 ust. 2 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 20 września 2018 r. w sprawie rozkładu czasu służby funkcjonariuszy Służby Ochrony Państwa (Dz. U. poz. 1820 z późn zm.), *po 6 godzinach nieprzerwanego prowadzenia pojazdu funkcjonariusz, do którego obowiązków należy kierowanie pojazdem, wykorzystuje przerwę trwającą co najmniej 30 minut. Z kolei § 8 stanowi, że*

*1. Do czasu służby trwającej:*

*1) do 8 godzin - wlicza się 20 minut przerwy;*

*2) od 8 do 12 godzin - wlicza się 45 minut przerwy;*

*3) powyżej 12 godzin - wlicza się 60 minut przerwy.*

*2. W uzasadnionych przypadkach przełożony funkcjonariusza może przedłużyć czas przerwy.*

*3. Przerwy, o których mowa w ust. 1, mogą być dzielone. Czasu przerwy nie wlicza się do dobowego okresu wypoczynku.*

Przepis § 5 ust. 7 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 10 czerwca 2009 r. w sprawie rozkładu czasu służby funkcjonariuszy Straży Granicznej (Dz. U. z 2018 r., poz. 1602) stanowi, że *funkcjonariusz, do którego obowiązków należy kierowanie pojazdem samochodowym, może pełnić służbę do 12 godzin na dobę, w*

*tym kierować pojazdem nie dłużej niż 10 godzin. Po 6 godzinach nieprzerwanego prowadzenia pojazdu funkcjonariusz wykorzystuje przerwę trwającą co najmniej 30 minut, która może być zastąpiona przerwami trwającymi co najmniej po 15 minut każda, wykorzystanymi w okresie prowadzenia pojazdu. W okresie 24 godzin od rozpoczęcia służby, w ramach której funkcjonariusz wykonywał obowiązki polegające na kierowaniu pojazdem samochodowym, udziela się mu co najmniej 11 godzin na nieprzerwany wypoczynek. Zgodnie z ust. 8 niniejszego paragrafu: do czasu służby trwającej:*

- 1) do 8 godzin - wlicza się 20 minut przerwy;*
- 2) powyżej 8 godzin wlicza się 45 minut przerwy;*
- 3) 24 godziny - wlicza się 60 minut przerwy.*

*Z kolei ust. 9 określa, że funkcjonariuszowi, który pełni służbę w niekorzystnych warunkach atmosferycznych, czas przerw można przedłużyć do 45 minut w służbie trwającej do 8 godzin oraz do 60 minut w służbie trwającej powyżej 8 godzin. Czas przerw ustala funkcjonariusz nadzorujący pełnienie służby. W przypadku wyznaczenia przez funkcjonariusza nadzorującego pełnienie służby miejsca korzystania z przerw czasu dotarcia do tego miejsca nie wlicza się do czasu przerw.*

Zgodnie z art. 189 ust. 12 ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej (Dz. U. z 2020 r., poz. 505 z późn. zm.), jeżeli dobowy czas służby wynosi co najmniej 6 godzin funkcjonariusz ma prawo do przerwy w służbie trwającej co najmniej 15 minut wliczanej do czasu służby. Natomiast zgodnie z § 7 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 22 lutego 2018 r. w sprawie rozkładu czasu służby funkcjonariuszy Służby Celno-Skarbowej (Dz. U. poz. 444), *funkcjonariusz, do którego obowiązków należy kierowanie pojazdem samochodowym, może pełnić służbę do 12 godzin na dobę, w tym kierować pojazdem nie więcej niż 10 godzin. Po 6 godzinach nieprzerwanego prowadzenia pojazdu funkcjonariusz jest obowiązany wykorzystać przerwę trwającą co najmniej 30 minut, która może być zastąpiona przerwami trwającymi co najmniej po 15 minut każda, wykorzystanymi w okresie prowadzenia pojazdu. Przepis § 8 określa natomiast, że*

*1. Do czasu służby trwającej:*

- 1) 8 godzin wlicza się 20 minut przerwy;*

2) od 8 do 12 godzin wlicza się 30 minut przerwy;

3) powyżej 12 godzin wlicza się 45 minut przerwy.

2. Funkcjonariuszowi, który pełni służbę w niekorzystnych warunkach atmosferycznych, bezpośredni przełożony funkcjonariusza może przedłużyć czas przerw:

1) do 30 minut w służbie trwającej 8 godzin;

2) do 45 minut w służbie trwającej od 8 do 12 godzin;

3) do 60 minut w służbie trwającej powyżej 12 godzin.

Z powyższego porównania wynika, że w służbach mundurowych ukształtowany został standard prawny w zakresie udzielania funkcjonariuszom przerw w służbie. Został on uzależniony od długości oraz warunków pełnienia służby i jest wliczany do czasu służby. Regulacje takie istnieją zarówno na poziomie ustaw, jak i rozporządzeń. Czas służby funkcjonariusza Służby Więziennej został szczegółowo uregulowany w ustawie. Z tego względu wydaje się, że rozwiązanie tego problemu wymaga podjęcia inicjatywy ustawodawczej. Istniejący stan prawny dyskryminuje funkcjonariuszy Służby Więziennej, gdyż brak odpowiedniej regulacji powoduje, że przełożeni nie mają zarówno wyraźnych podstaw prawnych, jak też obowiązku kształtowania zasad udzielania przerw w służbie.

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jedn. – Dz. U. z 2020 r., poz. 627), ponownie uprzejmie proszę Pana Ministra o zbadanie przedstawionego problemu i ponowne rozważenie możliwości podjęcia inicjatywy ustawodawczej w przedstawionym zakresie.

**zał. 2 sprawy :**

- RPW/6717/2017

- RPW/48709/2017

**Z wyrazami szacunku,**

Stanisław Trociuk

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/